

عباس عبدی و چارچوب سیاست‌ورزی در ایران

کیومرث‌اشترینان

«سرمقاله‌ها در این بخش به‌صورت منظم و به‌طور دوره‌ای در اختیار شما قرار می‌دهند.»

جناب آقای عباس عبدی با تلاشی ارزنده در پی ارائه یک چارچوب جدید برای فعالیت سیاسی در ایران است که البته مباحثه‌ای نظری می‌طلبد. «چارچوب تحلیلی» ابزاری است که به ما امکان می‌دهد تا گروه‌های مختلف را در درون تقسیم‌بندی‌های آن قرار دهیم. مرزبندی‌های سیاسی را شناسایی کنیم و فعالیت سیاسی را سنخ‌شناسی و توصیه‌هایی سیاسی ارائه دهیم. پرسش این است که تا چه اندازه چارچوب‌های گذشته به کار تحلیل و فعالیت سیاسی امروز می‌آید؟ ماهیت سیال پیکار سیاسی با توجه به دگرگونی عصرها و گوناگونی نسل‌ها و پیدایی خواست‌ها، کاملاً طبیعی است. جوهری سیال در مغز زمانه می‌گذارد و می‌گذرد، و خزان اندیشه‌ها و خاکستر آرزوها بر جای می‌گذارد. اگر به تاریخ سیاسی ایران بنگریم، مشاهده می‌کنیم که چگونه صف‌بندی‌های گوناگونی در زایش و زوال همیشگی بوده‌اند. مثلاً مرزبندی نیروهای سیاسی جبهه ملی، طرفداران کاشانی-مصدق، حزب توده و توده نفتی، خدایرستان سوسیالیست و… که روزی به کار تحلیل سیاسی می‌آمد، امروزه دیگر برای شناسایی کنش فعالان سیاسی بلاموضوع شده است. تصور کنید که چارچوب تحلیلی دهه ۱۳۲۰-۱۳۳۰ شمسی را بخواهید برای دوران انقلاب یا برای امروز به کار ببرید. یا اینکه چارچوب چپ-راست را که در دهه ۶۰ و ۷۰ مرسوم بود، برای ۴۰ سال پس از آن به کار بگیرید. هم موضوعات ساز دگرگونی می‌زند، هم آدمیان دگرگشته‌اند. هم نسل‌ها حال دگر یافته‌اند و هم مطالبات اقتصادی-اجتماعی نظم دیگری می‌جویند. عمر سیاست مانند جوی، نو نو می‌رسد. در نظر آورید دو گروه سرباز از دو کشور متخاصم در جنگ جهانی را که برای سال‌ها در جزیره‌ای دورافتاده به «انجام وظیفه جنگی» مشغول بودند و از پس سال‌ها بی‌خبر از پایان جنگ و تحولات بین‌المللی همچنان به انجام وظیفه خویش در همان چارچوب جنگ جهانی مشغول بودند؛ غافل از اینکه آن دو کشور متخاصم به دوستان و هم‌پیمانانی جدید مبدل شده‌اند.

«سیالیت سیاسی» هر روز اقتضانات جدیدی می‌طلبد، چراکه مهره‌ها و بازی‌ها دائماً در حال تغییرند. جوان‌بودن و تغییرات سریع نسلی و تحولات شتابان اقتصادی-اجتماعی در جامعه ایرانی سبب می‌شود تا کنشگران (اعم از حکومتی و غیرحکومتی) به‌ناچار تغییر یابند. اما آیا این به آن معناست که زیرساخت‌های سیاسی یک جامعه نیز به همان شتاب در تغییرند؟ البته که نه. آیا به آن معناست که نیروهای حاکم نیز همین تغییر را درک کرده‌اند و کنش‌بان را در سیاست دیگر آمده است؟ ضرورتاً خیر. برخی رگه‌ها در تاروپود یک جامعه آن چنان تاریخی شده و در جان سیاست به جانداری مرجانی تبدیل می‌شوند که به‌سادگی تغییر نمی‌کنند. به همین سان، دوگانه اصلاح‌طلب-اصولگرا را می‌توان فراتر از چند دهه پیشه‌یابی کرد و آن را تا جنبش مشروطه و حتی پیش‌از آن زین بی گرفت. اما این سخن هم از اهمیت سیالیت کنشگری‌های روز نمی‌کاهد و نقش اقتضانات روز را در یکپسرنساخت تاریخ بی‌اهمیت نمی‌کند. مهم این است که بتوان این اقتضانات را در متنی تاریخی نگریست و مرزهای آن را افراز کرد. در اینجا به نمونه‌ای از دوگانه «اقتضانات روزه» و «قانون اساسی» اشاره می‌کنم تا چشم‌انداز روشن‌تری بیابیم:

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی از مبنه‌ای است که قواعد اساسی بازی قدرت را در جامعه ایرانی فراهم می‌کند. این قواعد اساسی تخته‌بندهایی است که کلیات کنشگری سیاسی را تعیین می‌کند و نیروهایی را بر دیگران حاکم می‌کند. تا جایی که می‌تواند طبقات ثروت-قدرت را که نوعی از رانت حقوق سیاسی است، در جامعه پدید آورد. اما همین قانون اساسی به دلیل کلی‌بودن و متناز بودن از تحولات اجتماعی می‌تواند قبض و بسط یابد.

۲- پدیدار شدن پنج تحول و جریان اجتماعی (۱) گفتمان زنان و جوانان، (۲) گفتمان محیط زیستی، (۳) گفتمان چپ اجتماعی (۴) تحول گفتمانی دوسویه در درون اصولگرایان (انقلابیون) خالص‌گرا در برابر تجدیدنظرطلبان نزدیک‌شده به اصلاح‌طلبان (۵)، تحول گفتمانی دوسویه اصلاح‌طلبان (سازش در برابر ستیز) سبب شده است تا قواعد اساسی قدرت‌ورزی ناشی از قانون اساسی تضعیف شود.

۳- همچنان که پیش‌ازاین نیز گفته‌ام «اشتراک فکری فرانسوی» پدیده‌ای جدید در ایران معاصر است، به این مفهوم که در میان چند نسل از متولدان دهه ۸۰ تا ۸۳ تجربه‌ای تاریخی و ذهنیتی مشترک شکل گرفته است که آنان را به نیروی مدنی‌کم‌پوشش یکدستی تبدیل کرده است که اتحاد فکری «دوفاکتو» و ناانوشته‌ای را در میان این نسل‌های گوناگون پدید آورده است.

یکشنبه ۱۱ شهریور ۱۴۰۳
۲۷ صفر ۱۴۴۶
۱ سپتامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۱۷
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

رسالت رسول اکرم ﷺ و شهادت امام حسن مجتبی ﷺ را تسلیت می‌گوییم

رئیس جمهوری در نخستین گفت و گوی تلویزیونی خود با مردم سخن گفت

تا آخر با شما هستیم

می‌خواهیم مشکل مردم را حل کنیم
شاخص مارضایت مردم است

برخورد با مردم ربطی به تحریم ندارد. باید تبعیض را از بین ببریم و دنیال عدالت و رفع محرومیت باشیم

باید اختلاف داخلی، مشکلات با همسایه ها و دنیا را حل کنیم. اقتصاد به مسائل خارجی ارتباط دارد

برای رشد اقتصادی ۸ درصدی به ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز داریم، اما سرمایه‌ای که می‌توانیم جمع کنیم بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار نیست

یادداشت

راهبرد دیپلماسی توسعه و حکمرانی سرزمین

عبدالرحیم‌کردی

در حوزه اقتصاد، به‌ویژه توسعه، کمتر کارشناس و متخصصی در اهمیت و نقش منطقه مکران در مناسبات اقتصادی ملی و بین‌المللی تردید دارد. موقعیت ژئوپلیتیک، نقش کریدوری، اقتصاد دریامحور، رقابت‌های منطقه‌ای، بحران آب، توسعه صنایع انرژی‌بر مبتنی بر آب و احیای نقش تاریخی لجستیکی اقتصاد ایران بر پایه جغرافیا، همگی از موضوعاتی هستند که در اندیشه توسعه‌گران با هر رویکرد و نگرشی مورد تأکید بوده‌اند. به لحاظ تولید محتوا و تدوین اسناد بالادستی و پایین‌دستی نیز کوتاهی نشده است. سند آمایش منطقه ساحلی مکران، طرح پهنه‌بندی و طرح‌های جامع موضوعی و موضعی، همگی بیانگر اراده برنامه‌ریزان برای آغاز حرکتی متناسب با نقش و جایگاه این سرزمین هستند. دولت‌ها نیز در مقام اجرا، در دو دهه گذشته تلاش‌های زیادی کرده‌اند، اما عمدتاً در حد تشکیل دبیرخانه و جابه‌جایی آن میان نهاده‌ا و وزارتخانه‌ها باقی مانده‌اند و در نهایت تلاش داشته‌اند این مسئله را به نهاد ریاست‌جمهوری بسپارند تا توجه بیشتری به آن نشان داده شود. البته پروژه‌های بزرگی نیز در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی در دو نقطه کانونی جاسک و چابهار آغاز شده و به‌عنوان بخشی از پروژه‌های توسعه سواحل مکران طبقه‌بندی شده‌اند، اما زمان‌بندی و روش‌های اجرایی این پروژه‌ها تفاوت چندانی با پروژه‌های متعارف در دیگر نقاط کشور ندارد. پروژه‌های متنوع زیادی در بخش‌های مختلف به واسطه برنامه‌های توسعه‌ای تعریف شده‌اند و برخی از آنها با همت سرمایه‌گذاران بخش

یادداشت

نقدی بر یک نوشته هوشمندانه

علی حسینی‌راد

سوکندی که یاد کرده و نیز اهمیت پایبندی به مبای اخلاق سیاسی و مدنی در قامت رئیس‌جمهور به‌مثابه نماد ملی ندارد. سسکوت در برابر شبهه‌افکنی در باره ملت واحد ایرانی، آن‌هم در حضور بالاترین مقام رسمی ملت ایران، خلاف سنت علوی «احذروا الشبهة، فإنها وُضعتَ للفتنة» است.

مسئله مهم دیگری که به‌نظر می‌رسد آقای پزشکیان هنوز نتوانسته به آن وقوف پیدا کند، این است که او رئیس‌جمهور کل مردم ایران است، نه بخشی از آنها که امثال همان مصاحبه‌گر قوم‌گرا تلاش کرد او را رئیس‌جمهور ترکان قلمداد کند. بنابراین آقای پزشکیان می‌توانند و نباید به زبانی سخن بگویند که آحاد مردم ایران برای فهمیدن او به مترجم نیاز داشته باشند. همچنین او حق ندارد اقدامات ویژه‌ای را برای منطقه خود وعده کند. آقای رئیس‌جمهور اگر دغدغه خشکیدن دریاچه ارومیه را دارد - که باید هم داشته باشد - هم‌زمان دغدغه خشک شدن هامون و زاینده‌رود و بختگان و… را هم باید داشته باشد. اگر ایشان دغدغه معادن آذربایجان را دارند، باید معادن استان‌های دیگر را هم مد نظر قرار بدهند. همین معدن مس سونگون با سرمایه‌های ملی شرکت ملی مس به بهره‌برداری رسیده و متعلق به کل ملت ایران است، نه متعلق به یک استان و آنچه بیش از هر چیز باعث تأسف است، ایجاد شبهه «غارت» برای جابه‌جایی‌های بین استانی است.

تعمداً برخی حقیق را عریان طرح کردم تا در پایان فرودی صمیمانه بکنم و بگویم؛ آقای دکتر! تأثیرگذارترین صحنه انتخابات چهاردهم، اقدام آن مرد بختیاری - با همه اصالت ایرانی‌اش - بود که پدر کهنسسال خود را به کول گرفته و آن پیر سالخورده را برای رای دادن به جنابعلی، با مشقت فراوان به حوزه رای‌گیری می‌برد. مطمئن باشید هیچ‌کسی به اندازه این مرد بزرگ، در اقبال مردم به جنابعلی نقش نداشت. اما آن ایرانی‌مرد بزرگ، پیامش را به زبان فارسی گفت تا شما شخصاً بنوشید. پس شما نیز به زبانی حرف بزنید که او مستقیماً بفهمد. ای کاش آن بزرگ‌مرد را در کاخ مجلل ریاست‌جمهوری به حضور می‌پذیرفتی که سهم بزرگی در پیروزی جنابعلی داشت، نه قوم‌گرایان باکوشادکن را. حرف انتخابات شد، این نکته را هم اضافه کنم؛ فاصله جنابعلی با رقیب‌تان حدود دو میلیون رای بود. تا چشم به‌هم زنی، انتخابات پانزدهم فرار رسیده است. خدای ناکرده، اگر فقط یک میلیون نفر رای‌شان را پس بگیرند و به رقیب آتی شما بدهند، رئیس‌جمهور پانزدهم نخواهید بود.

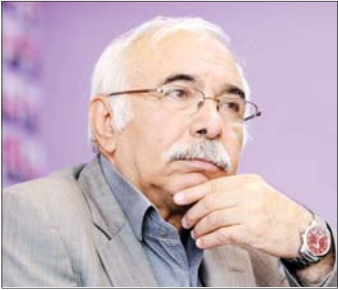
طی حکمی از سوی رهبرانقلاب

علی باقری عضو شورای

راهبردی روابط خارجی شد

برگزیده‌ها

به یاد محمدعلی بهمنی، غزل‌سرای معاصر

غزل زندگی کنیم

اتحادیه تعاونی‌های عمرانی تهران جزئیات احداث و واگذاری واحدهای مسکونی اقتصادی را اعلام کرد

آغاز ساخت مسکن اقتصادی

گزارش «شرق» از مرور پرونده‌های کودک‌آزاری که متجاوزگرا هرگز به سزای اعمال خود نرسیدند

دردهای بی‌فراجم

رای پرونده فساد در فوتبال تا پایان هفته اعلام می‌شود؟

در انتظار وعده ۲۰روزه مسئولان

یادداشت

فسادستیزی ایرانی گزارش یک خطا

ناصرذکری

کارشناس اقتصادی

دولت چهاردهم چند روزی است که مستقر شده و سکان اجرایی کشور را در دست گرفته است. تأکید رئیس دولت بر ادبیات نهج‌البلاغه و نامه تاریخی امام علی (ع) به جناب مالک اشتر، این امید را در دل فعالان میدان فسادستیزی زنده کرده است که دولت فعلی نسبت به دولت قبل کشت ارشاد مدیران عمل نکرد، در میدان مبارزه با فساد جدیتی بیشتر از خود نشان بدهد. به‌ویژه اینکه رئیس محترم قوه قضائیه در سخنان اخیر خود وعده همراهی این قوه را با دولت در امر مبارزه با فساد داده است.

باین‌حال باید دانست مبارزه با فساد پیچیدگی‌های خاص خود را دارد و لازم است اقدامات همه نهادهای دولتی و حکومتی و نهادهای مردمی علاوه‌بر همسو و هماهنگ بودن، متکی بر یافته‌های علمی و استفاده از دانش روز مبارزه با فساد باشد. در این یادداشت به بیان یک نکته قابل‌تأمل در این حوزه می‌پردازم: سنجش میزان فساد در یک اقتصاد دشواری‌های خاص خود را دارد، زیرا اساساً فساد یک واقعیت پنهان است. باین‌حال با فرض اینکه بتوانیم با در‌دسر اندک به سنجش میزان فساد یا میزان برخورداری جامعه از سلامت اقدام کنیم، می‌توانیم دو شاخص متفاوت را در این حوزه تعریف کنیم که در این یادداشت از آنها با عنوان شاخص واقعی و شاخص ذهنی سلامت یاد می‌شود. شاخص اول می‌گوید جامعه از چه میزان سلامت برخوردار است و دومی می‌گوید مردم چه تصویری از میزان سلامت جامعه و عاری‌بودن از فساد دارند و به بیان دیگر به سلامت جامعه چه نمره‌ای می‌دهند. به‌روشنی ببیند است که مساوی‌بودن این دو نمره پدیده‌ای کاملاً اتفاقی است و در شرایط واقعی دو وضعیت امکان بروز دارند: یا نمره ذهنی بالاتر از نمره واقعی است یا برعکس نمره واقعی بالاتر از آن دیگری خواهد بود.

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانید.عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست‌جمهوری

^[1] گفتمان زنان و جوانان، (۲) گفتمان محیط

^[2] گفتمان چپ اجتماعی (۴) تحول

^[3] تحول گفتمانی دوسویه در درون اصولگرایان (انقلابیون)

^[4] خالص‌گرا در برابر تجدیدنظرطلبان نزدیک‌شده

^[5] به اصلاح‌طلبان (۵)، تحول گفتمانی دوسویه

^[6] اصلاح‌طلبان (سازش در برابر ستیز) سبب شده

^[7] است تا قواعد اساسی قدرت‌ورزی ناشی از قانون

^[8] اساسی تضعیف شود

^[9] همچنان که پیش‌ازاین نیز گفته‌ام

^[10] «اشتراک فکری فرانسوی» پدیده‌ای جدید در ایران

^[11] معاصر است، به این مفهوم که در میان چند

^[12] نسل از متولدان دهه ۸۰ تا ۸۳ تجربه‌ای تاریخی

^[13] و ذهنیتی مشترک شکل گرفته است که آنان را

^[14] به نیروی مدنی‌کم‌پوشش یکدستی

^[15] تبدیل کرده است که اتحاد فکری

^[16] «دوفاکتو» و ناانوشته‌ای را در میان این

^[17] نسل‌های گوناگون پدید آورده است